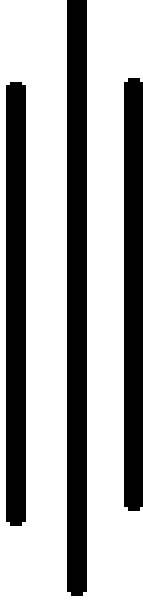

महाभारत गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
देविटार, काभ्रेपलान्चोक

चौथो वर्षको सातौँ गाउँसभामा अध्यक्ष ज्यूबाट
आ.व २०७७/०७८ को लागि
प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम

२०७७/०३/०९

यस गरिमामय सभामा उपस्थित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

नेपालको इतिहासमा लामो समय सम्म कायम रहेको एकात्मक तथा केन्द्रकृत राज्य व्यवस्थाको अन्त्य भई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको निम्ति नेपाल आमाका १३ हजार भन्दा बढी होनहार सन्तानले प्राणको आहुती दिनुभएको इतिहास हामी सबैमा उजागर छ । त्यस क्रममा यस गाउँपालिकाको भूमीबाट कुल बहादुर राना मगर, ज्ञान बहादुर गोले, प्रविना बज्यू, शक्ति बहादुर मोक्तान, प्रमिला माभी, विमला वाईबा, राजु नेपाली, प्रहार, दिपक, सीमा र विष्णु स्याङतान लगायतका साहासिक योद्धाहरुले बलिदान गर्नुभएको इतिहास पनि हाम्रो सामिप्यमा आज सम्म ताजै छ भने देशैभरि सयौंको संख्यामा बेपत्ता तथा हजारौंको संख्यामा घाईते एवं अपाङ्ग हुनुभएका साहासिक योदाहरुको बलिदान हाम्रो सामु जिवितै छ । सर्वप्रथम ती महान् शहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै बेपत्ता घाईते तथा अपाङ्ग योद्धाहरुमा उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु ।

गरिमामय सभाका सदस्य ज्यूहरु,

संघीय संरचना अनुसार नेपालको बागमति प्रदेश अन्तर्गत काभ्रे जिल्लाका १३ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये जिल्लाको दक्षिणी भेगमा अवस्थित महाभारत गाउँपालिका १८६ वर्गकि.मी. मा फैलिएको जिल्लाकै सबैभन्दा भौगोलिक हिसाबले ठूलो स्थानीय तह को रूपमा स्थापित छ । वि.स. २०६८ को राष्ट्रिय जनगणनाको तथ्यांक अनुसार यस महाभारत गाउँपालिकामा १८,२८३ जनसमूदायहरुको बसोबास रहेको छ । आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक, रूपमा अत्यन्तै पिछ्छाडिएको यस महाभारत गाउँपालिकाको केन्द्रमा हाल सम्म पनि जिल्ला सदरमुकामसंग सिधा जोड्ने मोटरबाटोको निर्माण हुन सकेको छैन । आफ्नै छुट्टै भौगोलिक पहिचान रहेको यस गाउँपालिकामा विशेष गरि तामाङ्ग (६९.८८), मगर (२१.२२), नेवार (२.६१), बाहुन (०.४८), क्षेत्री (१.१२), माभी (१.०४), कामी (२.७१), सार्की (०.४२), पहरी (०.१४), दमाई (०.१४) र अन्य (०.२४) प्रतिशत समूदायका मानिसहरुको बसोबास रहि आएको छ । साविकको पुराना संरचना अनुसार बुढाखानी, बनखु, घर्तिछाप, गोकुले र फोक्सिङ्टार गरि ५ वटा गा.वि.स रहेको यस महाभारत गाउँपालिकामा ८ वटा वडाहरु रहेका छन् । गाउँपालिकाको उत्तरी सिमानामा रोशी गाउँपालिकाको भूमीचुली, ताराखसे र चैत्य पानी जस्ता महत्वपूर्ण महाभारतलेकले घेरिएको छ । त्यसैगरि पूर्वमा सिन्धुली जिल्लाको घ्याङलेक गाउँपालिका, दक्षिणमा सिन्धुली जिल्लाकै मरिण गाउँपालिका र हरिहरपुर गढी गाउँपालिका र महाभारत गाउँपालिकाको सिमानाबाट बगेको कोखाजोर खोला रहेको कुरा यहाँहरु सामु विदितै छ भने पश्चिममा काभ्रेका खानीखोला गाउँपालिका अवस्थित रहेको छ । यसरी यस गाउँपालिकालाई उत्तरी सिमानामा बाहेक पूर्वमा राङ्चा खोला, दक्षिणमा कोखाजोर खोला, र पश्चिममा चौखोलाले घेरिएको छ । यस गाउँपालिकाको उत्तरी सिमानामा प्राकृतिक तथा पर्यटकीय रूपमा रहेको समुन्द्र सतहबाट अन्दाजी २५०० मि. उचाईमा रहेको महाभारत लेकबाट नै अन्ततः यस गाउँपालिकाको नामाकरण महाभारत हुन गएको हो, भने यस गाउँपालिका भौगोलिक रूपमा अत्यन्तै विकट रहेता पनि यहाँको उच्च पहाडहरुमा रहेको महत्वपूर्ण जडीबुटी र खोलानालाहरु यस क्षेत्रको अर्थ उपार्जनका

लागि महत्वपूर्ण आधार बन्न सक्छन् भन्ने कुरामा कुनै दुईमत छैन । संघीय संरचना अन्तर्गत राजधानीबाट नजिकै रहेता पनि विविध कारणले हाल सम्म पनि यहाँका अधिकांश जनताहरु पौराणिक कृषि पेशामानै निर्भर रहेकोले यहाँको मुख्य आर्थिक स्रोत पनि कृषि नै रहेको छ र यस क्षेत्रको कृषि उत्पादनलाई बजारिकरण गरी केन्द्रिय राजधानी सम्म बजारिकरण विस्तार गर्न उपयुक्त मार्गको खोजिमा हामी प्रयासरत रहेको कुरा म यहाँहरु समक्ष अवगत गराउन चाहन्छु ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

यस महाभारत गाउँपालिकाको स्थापना पछि चौथो बर्षको सातौँ गाउँसभामा गाउँपालिकाको तर्फबाट गाउँपालिकाको समष्टिगत दिगो विकासको लागि आ.व २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेट प्रस्तुत गर्न यस गरिमामय सभामा यहाँहरु सामु म उपस्थित भएको छु । गाउँपालिकाको दिगो विकासको मार्गचित्ररूपी यो नीति तथा कार्यक्रम र बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई ज्यादै खुशी लागेको छ । मलाई आशा एवं विस्वास छ की यो नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन मार्फत हामीले देखेको आत्मनिर्भर, समुन्नत र समुद्ध महाभारतको सपना साकार हुनेछ । नेपालको बर्तमान संबिधानले स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको रूपमा अधिकार प्रदान गरेको परिप्रेक्षमा हामीले यस क्षेत्रका जनतालाई नजिकको सरकारको अनुभुति दिलाउनु तपाईँ हामी सबैको जिम्मेवारी र दायित्व रहेको म अवगत गराउन चाहन्छु ।

महाभारत गाउँपालिका क्षेत्र भु-धरातलीय दृष्टिकोणबाट केहि नमिलेको भएता पनि यहाँ विकासका प्रशस्त संभावनाहरु रहेका छन । यहाँको भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता, कला र संस्कृतिको सुसम्पन्नता संगै प्राकृतिक श्रोत साधनको प्रचुरता जस्ता विशिष्टताहरुको सुब्यवस्थित र योजनाबद्ध उपयोगद्वारा महाभारतवासीहरुको जीवनमा देखिने गरी सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले महत्वपूर्ण योगदान गर्ने छ, भन्ने मैले पूर्ण विस्वास लिएको छु ।

प्रशस्त संभावनाका बावजुद पनि हामिले भौतिक पुर्वाधार, कृषि, पर्यटन जस्ता क्षेत्रको अपेक्षित विकास गर्न नसकेको यथार्थ हामि सामु छु । बिशेष गरी गाउँपालिकाको भौगोलिक रूपमा विकट क्षेत्र र पिछडिएको समुदायमा बिद्यमान गरिबी न्युनिकरण गर्ने, बेरोजगारी घटाउने, स्वास्थ्य सुबिधाको विस्तार र गुणस्तरिय शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने जस्ता पक्षमा हाम्रा स्रोत साधनहरुलाई परिचालन गर्न आवश्यक देखिन्छ । विकासको मुख्य संभावनाको रूपमा रहेको प्राकृतिक श्रोत साधन, सांस्कृतिक विविधता, पर्यटकिय संभाव्यता कृषि तथा पशुपालन ब्यवसाय लगायत आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्याको उपयोग नै महाभारत गाउँपालिकाको विकासको ढोका खोल्ने माध्यम रहेका छन ।

सीमित साधन श्रोतबाट जनताका असिमित आवश्यकता सम्बोधन गर्नुपर्ने, कानुनी तथा प्रकृयागत कार्यविधिका साथै प्रादेशिक नीति तथा नियम कानुन संग कतिपय कुराहरु बाजिएका कारण आन्तरिक स्रोत अपेक्षित रुपमा परिचालन गर्न नसकिनुका साथै भुधरातलिय असमानताका कारण आवश्यक भौतिक पुर्वाधारको कमी जस्ता चुनौती हाम्रो सामु रहेका छन ।

यस गरिमामय सभाका सदस्यज्यूहरु

देशमा लामो समय देखिको राजनैतिक तथा प्रशासनिक संक्रमणको केही हृदसम्म अन्त्य भएता पनि विश्व मानवजाति माथि नै ठुलो चुनौति दिने हिसाबले विश्वव्यापीरुपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड १९) का कारण स्थानिय तहहरुको कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी तथा छिटो छरितो ढंगबाट जनमुखी सेवा प्रदान गर्न र गत आर्थिक वर्षमा तयार गरिएको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यन्वयन गर्ने क्रममा यस महामारिको कारण समयमै कार्य संपादनमा चुनौति थपिएको कुरा यहाँहरुसामु विधितै छ । यसर्थ नेपाल सरकारको सम्बृद्ध नेपाल सुखी नेपाली भन्ने मूल नाराका साथ ल्याएको नीति तथा कार्यक्रमले सम्बृद्ध महाभारत सुखी महाभारतको सपनालाई थप यस चुनौतिको बाबजुद पनि टेवा पुग्नेछ, भन्ने मैले विश्वास लिएको छु । यसै चुनौतिका बाबजुद पनि हाम्रा विकास निर्माणका मुख्य कार्यहरु बस्ती स्तर हुँदै विभिन्न बहुवर्षिय योजना तिर केन्द्रित भई अगाडि बढिरहेको यहाँहरु सवैमा सर्ववित्तितै छ ।

सभाका माननिय सदस्यज्यूहरु,

विकासका दृष्टिकोणले नागरिकहरुका असिमित चाहानाहरु हुन्छन् । यी असिमित महत्वपूर्ण चाहनाको परिपूर्तिको लागि संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र हामी स्थानीय सरकार एवम् नीजी क्षेत्रको संयुक्त पहल लिन तपाईं हामी सवैको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ । विकास सुशासन र सम्बृद्ध महाभारत निर्माणका लागि तपाईं हामी विच गम्भीर चुनौतिहरु पनि यथावत नै रहेका छन् । यी विविध खालका समस्या र चुनौतिहरुको विच हाल सम्म आफ्नो कार्यलाई जनमुखी, जनउत्तरदायी, सुशासन युक्त बनाउँदै आउनु भएकोमा तपाईं जनप्रतिनिधि ज्यूहरु, राष्ट्र सेवक कर्मचारी मित्रहरु, नागरिक समाज बुद्धिजीवि, शिक्षक, समाजसेवी, विभिन्न राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायत आम महाभारत गाउँपालिकाका आमाबुबा, दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरुमा विषेश धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

यस सभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म यस गरिमामय सभामा महाभारत गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सालको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने यो विषेश अवसरमा सम्बृद्ध र सुखी महाभारतको निर्माणको लागि महत्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने सवै प्रति अभार व्यक्त गर्दै आगामी दिनहरुमा सम्बृद्ध महाभारतको लागि तन, मन, वचन र कर्मले म आफ्नो तर्फबाट अगाडी बढिरहने

प्रतिबद्धता व्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै यो महान् अभियानलाई सफल पार्न यहाँहरुको रचनात्मक सुभावा सल्लाहा र महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाहको लागि हार्दिक अनुरोध पनि गर्दछु ।

यस गरिमामय सभाका सदस्य ज्यूहरु म अब आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सालको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नु अगाडी आ.व. २०७६/०७७ मा हामीले गरेका महत्वपूर्ण कामहरुको समिक्षा गर्न चाहान्छु ।

सम्मनित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

हामिले गत आ.व. को गाउँसभाबाट स्वीकृत गरेको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटले यस गाउँपालिका क्षेत्रको समग्र विकासको लागि केहि आधारहरु खडा भएको मैले महसुस गरेको छु । गत आ.व.मा स्वीकृत तथा चालु आ.व.मा कार्यान्वयनमा आएका विकास योजना तथा कार्यक्रमबाट हासिल भएका उपलब्धिहरुलाई म यहाँहरु समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

संघीयता कार्यान्वयनको चरणमा रहेको हाम्रो देशमा संघीय सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई जति जति श्रोत, शक्ति र अधिकार बाँडफाँड गरियो त्यति नै सफलता प्राप्त हुन सक्ने कुरामा दुईमत छैन । आफ्नो क्षेत्रअधिकार भित्र रहेको कानूनी र संवैधानिक अधिकार प्रयोग गर्दै गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने जनतालाई सरकारको अनुभूति दिन सक्नु महत्वपूर्ण पक्ष हो । स्थानीय निर्वाचनको क्रममा जनता समक्ष गरेको प्रतिबद्धता हाल आएर पुरा हुँदै गएको मैले महसुस गरेकोछु । गाउँपालिका भित्र शाखागत कर्मचारी अभावका विच पनि गत आ.व को नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन गर्न सक्नु पक्कै पनि हामी विच चुनौतीपूर्ण अवस्था थियो । यसलाई सहज रुपमा कार्य सम्पादन गरि समयमा नै नतिजा दिन सहयोग गर्ने यस गाउँपालिकामा कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारी, समाज सेवी, बुद्धिजीवी, राजनितिक दल, जनप्रतिनिधि लगायत आम जनसमूदायलाई म पुन विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

गत आ.व. मा पूँजीगत र चालू खर्च गरि जम्मा ३०,३२,४९,००० बजेट विनियोजन गरिएको थियो । जसमा बहुवर्षीय योजना बाहेक अन्यको कार्य ९०% भन्दा बढि सम्पन्न भएको छ । केन्द्र, प्रेदश तथा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान मध्ये केन्द्रीय विद्युतीकरणको कार्य तिव्र गतिमा अगाडि बढिरहेको छ र अबको केही समयमा काठको पोल रहित गाउँपालिका बन्दैछ । हाल विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड १९) को कारणले गर्दा उक्त कार्यमा प्रत्यक्ष प्रभाव पारेतापनि विद्युतिकरणको काम जारी नै छ । यस गाउँपालिका भित्र रहेका सबै समुदायिक विद्यालय भवन निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । यसै क्रममा गाउँपालिकाको ग्रामोन्ती मा.वि. भैरव मा.वि. मा बहुप्रतिक्षित सुविधा सम्पन्न भवन लगायत दर्जनौ विद्यालयहरुको पक्की भवन बन्ने

क्रम जारी छ । तत्कालिन अवस्थामा शिक्षक व्यवस्थापन चुनौतीको रुपमा रहेता पनि शैक्षिक सुधार कार्यक्रम मार्फत केहि हद सम्म समस्याको समाधान गरिएको छ । यहाहरुलाई सर्व विधितै छ हाम्रो सामुदायिक विद्यालयहरुमा स्थायी दरवन्दी अभावको कारणले गर्दा सोचे अनुरूपको शैक्षिक गुणस्तर प्राप्त गर्न सकेको छैन यसको अलावा केन्द्रीय सरकार सँगको निरन्तरको सम्वाद समन्वय पछि दरवन्दी मिलान र बितरणको कार्य अगाडी बढेको कुरा सुनाउन पाउदा अत्यन्त खुशी लागेको छ ।

यस सभाका सदस्यज्यूहरु

जनसुरक्षामा खटिएका प्रहरीहरु असुरक्षित र अव्यवस्थित टहरामा बस्न बाध्य थियो] त्यस अवस्थाको अन्त्य गर्न यस महाभारत गाउँपालिका भित्र ३ वटा प्रहरी कार्यालय गोकुले, बनखु, बुढाखानीमा पक्की भवन निर्माणाधिन अवस्थामा छ । यस गाउँपालिकाको टहरमा रहेको प्रशासनिक भवनलाई प्रिफ्याब भवन निर्माण गरी भव्य समारोहको बिच राष्ट्रिय व्यक्तित्वको उपस्थितीमा गाउँपालिकाको जग्गा दाताहरुलाई सम्मान गर्दै भव्यताको साथ उद्घाटन गरियो । साथै उक्त अवसरमा यस गाउँपालिकालाई साक्षर गाउँपालिका घोषणा गर्न समेत हामी सफल भयौ । यस गाउँपालिकाको केन्द्रसम्म बाह्र महिना सवारी साधन संचालन गर्नको निमित्त बहु बर्षे योजना स्वीकृत गराई ठेक्का अगाडी बढाउनु केन्द्र तथा प्रदेशबाट बिशेष तथा समपुरक अनुदानबाट संचालन हुने योजनाहरु प्राप्त गर्न सक्नु, आधारभुत वडा स्वास्थ्य केन्द्रहरु स्थापना गर्न सक्नु , एक पालिका एक प्राविधिक विद्यालय स्थापना गर्न सक्नु यस पालिकाको मुख्य उपलब्धि रहेको छ । बिकास निर्माणको कार्य तिब्र गतिमा अगाडी बढाउदै गर्दा विश्वलाई चुनौती दिने कोरोना भाईरसको कारणले बहुबर्षिय योजनाहरु अपेक्षा अनुरूप अगाडी बढ्न नसकेता पनि बिभिन्न टोल बस्तिहरुमा बाटो पुर्याउन सफल रह्यौ । साथै कोरोना भाईरस नियन्त्रण गर्नका लागि हेल्प डेक्स तथा बिभिन्न स्थानमा ४६ बेडको क्वारेन्टाईन कक्षहरुको स्थापना गरी जनचेतना मुलक कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । यस गाउँपालिकामा भारत तथा अन्य देशबाट आएका व्यक्तीहरुलाई पि.सि.आर. तथा आर.डि.टी परिक्षण गरियो । यस संक्रमणको घडीमा देशको विभिन्न ठाउँमा अलपत्रपरेका हाम्रा नागरिकहरुलाई जिल्ला सदरमुकामबाट गाउँपालिका सम्म निशुल्क ल्याउने व्यवस्था समेत गरियो । त्यस्तै गरि गाउँपालिका क्षेत्रका स्वास्थ्य संस्थालाई पुर्वाधार सम्पन्न गराउन आवश्यक सहयोग गरिएको साथै गाउँपालिकाको सबै वडाहरुमा नयां स्वास्थ्य चौकीहरुको भौतिक संरचनाका साथ निर्माण कार्य अगाडी बढाइएको छ । त्यसै गरी सबै स्वास्थ्य केन्द्र को सेवा लाई प्रभावकारी बनाउन थप जनशक्ती र आवश्यक प्रविधि तथा उपकरणको व्यवस्था गरिएको छ ।

सम्मनित सभाका सदस्य ज्यूहरु :-

अव म आगामी आ.व २०७७/०७८ को लागि गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका क्षेत्रगत नीतिहरु,

(क) आर्थिक विकास सम्वन्धी नीतिहरु :-

क. १ कृषि तथा पशुपालन

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको खेतियोग्य जमिनमा सिंचाई सुबिधा उपलब्ध गराउन जोड दिइने छ ।
- “बाँफो जग्गा बिहिन गाउँपालिका, हराभरा गाउँपालिका” को निर्माण गर्न जमिन बाँफो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
- कृषि तथा पशु पालन सम्वन्धी प्राविधिक परामर्श उपलब्ध गराउन प्राविधिक जनशक्तिलाई बढाइने छ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिई कृषि ब्यवसायको आधुनिकिकरण, यान्त्रिकिकरण र बजारीकरणमा जोड दिईने छ । कृषकहरुलाई आधुनिक कृषि औजार उपलब्ध गराईनेछ ।
- गाउँबासीहरुमा स्वरोजगारीको सृजना गर्न एक गाउँ एक उत्पादनको नीति लिइने छ ।
- विषादी रहित प्रङ्गारिक खेती तथा व्यवसायिक पशुपालनलाई प्रोत्साहन दिई पशु तथा बालीबीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ भने सहकारी खेती तथा सामुहिक खेतीलाई प्रवर्द्धन गर्न अनुदानको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- कृषकहरुलाई आधुनिक नगदेबाली तथा फूलखेती खेती तर्फ प्रोत्सान गर्न स्थानीयस्तरमै कृषि उपज बजार केन्द्रको स्थापनामा जोड दिइनेछ ।
- आधुनिक उन्नत पशुहरुको उत्पादनमा जोड दिई किसानहरुलाई दुग्ध र मासुजन्य उत्पादनमा प्रोत्सान गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडाहरुमा गठित कृषक समुहहरुलाई कृषि ज्ञान केन्द्रको रुपमा बिकास गरिनेछ ।

- यस गाउँपालिका भित्र कफि पकेटको रुपमा बिकास तथा बिस्तार गरिने छ ।
- युवा लक्षित कार्यक्रमलाई जोड दिदै नमुना कृषि फर्मको बिकास गरिने छ ।
- यस गाउँपालिका भित्र सामुहिक बिउ बिकास कार्यक्रमलाई अगाडी बढाईने छ ।
- घाँसमा आधारित पशुपालन व्यवसाय कार्यक्रमलाई प्रोत्सहान गरिने छ ।
- दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्न प्रोत्सहान गरिने छ ।
- गोठ तथा नस्ल सुधार कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ ।
- कृषि बिकास रणनीति अनुगम तथा समन्य अन्तरगत कृषक दर्ता व्यवस्थापन गरिने छ ।
- कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धी तथ्याङ्क अध्यावधिक गरिने छ ।
- स्थानीय महत्वका खाद्य तथा पोषण कार्यक्रमलाई प्रोत्सान गरिने छ ।
- गाई तथा बाख्रा पालन प्रवर्धन कार्यक्रमलाई प्राथमिकताको साथ अगाडी बढाईने छ ।

क. २ उद्योग तथा वाणिज्य

- गाउँपालिकामा उद्योग व्यवसायको प्रबर्द्धन गर्न उद्यममैत्री कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै ठूला लगानीकर्ताहरुलाई आकर्षित गर्न आवश्यक वातावरण मिलाउनुका साथै साना तथा घरेलु उद्योगिहरुलाई आकर्षण गर्न कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित व्यवसायिक फर्महरुको दर्ता तथा नविकरण कार्यलाई गति दिइनेछ ।
- सार्वजनिक निजी साभेदारी नीतिको अबलम्बन गर्दै निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा गर्न सकिने दीर्घकालीन योजनाहरुको अध्ययनको शुरुवात गरिनेछ ।
- पर्यावरण तथा वातावरण प्रदुषण गर्ने उद्योगलाई संचालनमा ल्याउन प्रतिवन्द लगाईने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रकै श्रोत र साधनको खोजी गरी भौतिक निर्माण कार्यमा सकेसम्म यहीकै कच्चा पदार्थ प्रयोगमा ल्याउन जोड दिईने छ ।

क.३ पर्यटन

- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका पर्यटकिय संभावनाका क्षेत्रहरुको पहिचान गरिनेछ ।

- अन्य सम्भावित पर्यटकीय स्थलहरुसम्म पुग्ने पदमार्ग विस्तार गर्दै ती स्थानहरुमा होमस्टे संचालनका लागि आवश्यक पहल गरी पर्यटन प्रवर्द्धनमा टेवा पुऱ्याइनेछ ।

क.४ सहकारी

- सहकारी क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गर्दै सहकारीहरुको ब्यवसायीकरणमा जोड दिईनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रहरुसँग सहकार्य गरी उत्पादनमूलक कार्यक्रममा लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारीले वार्षिक रुपमा कम्तिमा एक सहकारी एक सामाजिक कार्यक्रम गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारी संस्थाको अनुगमन तथा नियमन गरी विषयगत कार्यप्रति उत्तरदायी बनाइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका सबै विषयगत सहकारी संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी लक्षित वर्गका लागि सीप विकास तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालिमहरु संचालन गरी गरिवी र बेरोजगारी हटाउने कार्यको आरम्भ गरिनेछ ।

क.५ वित्तीय क्षेत्र

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संचालित वित्तीय संस्थाहरुलाई विपन्न र पिछडिएको समुदायमा परिचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई गाउँपालिकामा दर्ता हुन र नयाँ वित्तीय संस्था खोल्नुपूर्व अनिवार्य रुपमा गाउँपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्ने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका वित्तीय संस्थाहरुको अनुगमन तथा नियमन गरी विषयगत कार्यप्रति उत्तरदायी बनाइनेछ ।

(ख) सामाजिक विकास

(ख १) शिक्षा

- कोभिड १९ का कारण विद्यालयहरूमा पठनपाठनको अवस्था सहज नभए सम्म होमस्कूलिङ र सजिलो सामाग्री प्रसारण जस्ता बैकल्पिक शिक्षाका उपागम सम्बन्धि तालिम संचालन गरी ति उपागमलाई विद्यालय शिक्षामा प्रयोग गरी पठनपाठन संचालन गरिने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तरको वृद्धि गर्न आम सरोकारवालाको सहभागिता बढाई लक्षित उदेश्यलाई पुरा गर्ने निति लिईनेछ ।
- विद्यालयलाई प्रविधि मैत्री वातावरण गरी " प्रविधि मैत्री शिक्षा सबैको सहभागिता " भन्ने नारालाई पुरा गरिने निति लिईनेछ ।
- विद्यालयहरूमा शैक्षिक प्रशासन सुधार गर्न सफ्टवेयरको बिकास तथा कार्यान्वयन गरिने निति लिईनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरिय परिक्षालाई व्यवस्थित र स्तरिय बनाउदै लैजाने निति लिईनेछ ।
- शैक्षिक तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित बनाई बाषिक रुपमा पालिका स्तरिय शैक्षिक तथ्याङ्क प्रकाशन गरिने छ ।
- साक्षर गाँउपालिका घोषणा भईसकेको हुनाले निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा उल्लेखनिय भुमिका खेल्ने व्यक्ती तथा संस्थाहरूलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- विद्यालयको भौतिक , शैक्षिक प्रशासनिक सुधार गर्न आवश्यक निती लिईने छ ।
- आ.व २०७७/७८ मा १ मा.वि.लाई नमुना तथा आवसीय विद्यालयको रुपमा स्थापना गर्न आवश्यक पहल तथा प्रोत्सहान गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सामुदायिक विद्यालयहरूबाट SEE परिक्षा सर्वोत्कृष्ट नजिता ल्याउने विद्यार्थीलाई पुरस्कार प्रदान गरिने छ ।

- सामुदायिक विद्यालयको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- विद्यार्थीहरूमा प्रतिस्पर्दाको भावनाको बिकास गराउन गा.पा स्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गत उच्च शिक्षाका लागी सामुदायिक क्याम्पस स्थापना गर्न आवश्यक पहल तथा प्रोत्सहान गरिने छ ।
- शिक्षण सिकाईलाई सुधार गर्न शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई तालिम तथा पुरस्कारको प्रवन्ध गर्न आवश्यक कार्यक्रम तय गरिनेछ ।
- सबैको ईच्छा अनिवार्य तथा निशुल्क आधारभूत शिक्षा भन्ने मुलनारालाई मूर्त रुप दिन आवश्यक कानुन बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- मातृ भाषामा आधारभूत तहसम्म शिक्षा दिने कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूमा आ.व २०७७/७८ बाट विद्युतीय हाजिर प्रणाली र सिसि टीभी जडानको कार्य थालनी गरिने छ ।
- शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि आवश्यकतानुसार विद्यार्थी संख्याको आधारमा एक मुस्ट अनुदानको व्यवस्था मिलाउने व्यवस्था गरिने छ ।
- विद्यालयमा शिक्षक दरबन्दी मिलानलाई बैज्ञानिक एवम् व्यवस्थित गरी शिक्षक परिचयपत्रको व्यवस्था गरिने छ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम बिकास गरी विद्यालयको आवश्यकता अनुसार कार्यान्वयन गर्दै लैजाने निती अबलम्बन गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विभिन्न विषयको प्राविधिक शिक्षा संचालन गर्न प्रोत्साहन तथा पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रका विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि र विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक गुणस्तरीय शिक्षाका लागि अत्यावश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरुलाई आफ्नो पेशाप्रति जिम्मेवार बनाउन पुरस्कार र दण्डको व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै विद्यार्थीको शैक्षिक उपलब्धीका आधारमा उत्कृष्ट शिक्षकहरु र उत्कृष्ट विद्यालयलाई पुरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ ।
- संविधानले शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरिसकेकाले सबै बासिन्दालाई शिक्षाको पहुँच अभिवृद्धि गर्नाका लागि भर्ना अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- स्थानीय तहमा प्रत्यायोजित भई आएको माध्यमिक तह सम्मको शैक्षिक संस्थाको अनुमति तथा नियमन कार्यलाई व्यवस्थित बनाई समयसापेक्ष प्रतिस्पर्धी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने वातावरण श्रृजना गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयका विषयमा खुल्ला सार्वजनिक सुनुवाई गरि समाज र पेशाप्रति उत्तरदायि बनाइनेछ ।
- विभिन्न सरोकारवाला निकायहरुको सहकार्य र साभेदारीमा यस गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्ने लक्ष्यका साथ सो सम्बन्धी क्रियाकलापहरु अघि बढाइनेछ ।

(ख २) स्वास्थ्य

महाभारत गाउँपालिका आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा स्वस्थ महाभारतबासीको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच पुर्याउनको लागि देहाय बमोजिमको निति तथा कार्यक्रम गरिएको छ ।

- कोरोना भाइरस रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
- महाभारत गाउँपालिकामा १५ सैयाको अस्पताल निर्माणको लागि संघ सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय आवश्यक कार्य अघि बढाईने छ ।
- शून्य होम डेलिभरी तथा बाल तथा मातृ मृत्युदर घटाउनको लागि महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाको परिचालन तथा प्रोत्सहान कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ ।

- जनता आधारभूत आवश्यकतालाई मध्य नजर गर्दै तोके बमोजिमको निशुल्क औषधी वितरण कार्यक्रमलाई सबै जनताको पहुच सम्म पुर्याईनेछ ।
- स्वास्थ्य चौकीहरूलाई आवश्यक उपकरण तथा औजार सहित सुधारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- महाभारत गाउँपालिका भरी सञ्चालन भइरहेका गाउँघर क्लिनिक र खोप क्लिनिकहरूको कार्यक्रम सुधार गरिने छ ।
- अध्यक्षसङ्ग स्वास्थ्य टोल सुधार कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- बर्थिङ सेन्टरहरूलाई सुधार तथा व्यवस्थित गरिने छ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको सीप विकासको लागि आवश्यकतानुसार तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
- ल्यावसेवा सुधार कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- वडा टोल पोषण सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- हरेक माध्यमिक विद्यालयहरूमा किशोर किशोरी स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- स्वास्थ्य सेवालाई आधारभूत अधिकारको रूपमा स्थापीत गर्दै गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकको पहुच कायम गरिने छ ।
- अधिकांश महिलाहरू प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्या बाट ग्रसित रहेको अवस्थालाई दृष्टिगत गर्दै महिला प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- समग्र ग्रामीण क्षेत्रको स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राखी आगलागी, भूकम्प, भगाडापखाला, महामारी, चट्ट्याड, एच.आई.भी. एड्स, कोभिड १९ आदिको संभावना, जोखिम र यसको न्यूनिकरण तर्फ जनचेतना बृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- विपन्न वर्गका नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य उपचारमा सहयोग गर्नका लागि औषधी उपचार कोष संचालन तथा व्यवस्थापन गरी लागू गरिनेछ ।

(ख ३) खानेपानी तथा सरसफाई

- “स्वच्छ र सफा पिउने पानी : स्वास्थ्य जिन्दगानी” लाई सफलीभूत पार्न गाउँपालिकाका सबै बस्ती र समुदायमा एक घर एक धाराको नीति अनुरूप स्वच्छ र सफा पिउने पानी उच्च प्राथमिकताको साथ अगाडी बढाईने छ ।

- खानेपानीको मुहान संरक्षण तथा सुरक्षित खानेपानीको लागी जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- "महाभारतको सान पुर्ण सरसफाई युक्त पालिका हाम्रो अभियान" भन्ने मूल नाराका साथ वडा तथा पालिका स्तरमा सरसफाईका विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- वातावरणिय तथा पर्यावरणिय सन्तुलन कायम गर्न आवश्यक निति लिईनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र उत्पादन हुने फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीति लिइने छ ।
- समुदायमा आधारित पुर्ण सरसफाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- खानेपानी वितरणलाई सहज र प्रभावकारी बनाउन मुहानको एकात्मक अधिकार अन्त्य गर्दै सामुहिक अधिकार स्थापित गरिनेछ ।
- खानेपानीका समितिहरूलाई वातावरण तथा सरसफाई प्रति उत्तरदायि बनाउने खालका नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित क्रमागत खानेपानीका योजनाहरूलाई यथाशिघ्र सम्पन्न गरिदै लगिनेछ ।

(ख ४) संस्कृति प्रवर्द्धन

- गाउँपालिका भित्र रहेको सम्पूर्ण साँस्कृति सम्पदाहरूको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने निति लिईनेछ ।
- यस महाभारत गाउँपालिका भित्र वसोवास गरेको विभिन्न जातजातिहरूको भाषा कला संस्कृति तथा धर्म संरक्षणको लागि विभिन्न कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- विविधता वीचको एकता कायम गर्दै विविध साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- जनजातीहरूको भेषभुषा र संस्कृतिको संरक्षण गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- कला, साहित्य र संस्कृतिलाई संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक तालिम, प्रतियोगिता, शोध तथा कार्यशाला जस्ता कार्यक्रमहरूको शुरुवात गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र भएका ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक, पर्यटकीय सम्पदा, मठ मन्दिर, गुम्बा, पाटी, पौवा, सत्तल, कुवा, पधेरो, ढुङ्गेधारा, अन्तिम दाह संस्कार गर्ने घाट जस्ता सम्पदाहरूको पुर्ननिर्माण तथा संरक्षण गरिनेछ ।

(ख ५) खेलकुद तथा मनोरञ्जन

- "महाभारत गाउँपालिकाका लागि खेलकुद ,स्वास्थ्यका लागि खेलकुद " भन्ने मुलनाराका साथ गाउँपालिका स्तरिय अध्यक्ष खेलकुद प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिको स्तरीय खेलकूद मैदान निर्माण गरिने छ । साथै बस्ती स्तरीय खेलकूद मैदान निर्माणको कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- गा पा स्तरीय तथा वडा स्तरीय खेलकूद परिषदलाई सुदृड गरी थप कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- युवाहरुलाई लक्षित गरी खेलकुदलाई जीवनको अभिन्न अङ्गको रुपमा लिनु पर्ने सन्देशलाई साकार गर्न गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका युवाहरुलाई खेलकुदको क्षेत्रमा क्रियाशील गराउन विविध खेलकुद कार्यक्रमहरु आयोजना गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका युवाहरुको सिर्जनशिलता विकासको लागि युवा क्लवहरुलाई क्रियाशील गराउन आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।

(ख ६) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

- गाउँपालिका भित्र महिला हिंसा न्युनीकरणका लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- महिला शशक्तीकरण तथा क्षमता बिकास सम्बन्धी कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- महिलाहरुलाई स्वावलम्बी बनाउन आवश्यक सिप बिकासका कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- सामाजिक भेदभावको न्युनिकरण गर्न आवश्यक निति लिईने छ ।
- लैङ्गिक हिंसा, मानव बेचबिखन लगायतका सबै किसिमका हिंसाहरुको अन्त्यको लागि विभिन्न सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- महिलाहरुको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास र सशक्तिकरणको लागि विविध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- महिलाहरुको स्वास्थ्य संवेदनशीलता लाई मध्यनजर गर्दै “महिलासंग उपाध्यक्ष” कार्यक्रम मार्फत महिला प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- आयोजना कार्यान्वयनमा महिलाहरुको सहभागिता बढाउन र निर्णय प्रक्रियामा महिलाको अर्थपुर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्दै लैङ्गिक विभेदलाई कम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- दलित, जनजाति तथा आदिवासीहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन आयआर्जन र सीप बिकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरु विशेष गरी टनेल खेती, कुखुरा पालन, बाखा पालन, बंगुर पालन जस्ता क्रियाकलापहरु संचालन गर्दा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको सहयोगमा समन्वय गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र लैङ्गिक विभेद अन्त्य गरी महिला र पुरुषलाई हरेक कार्यक्रममा सहभागि गराउँदै लगिनुका साथै दलित, अल्पसंख्या, पिछडीएका वर्ग र समुदायहरुको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- बालश्रम न्यूनिकरण, बाल शोषण अन्त्य, घरेलु बालश्रमिकको पुनःस्थापना तथा जोखिममा परेका बालबालिकाहरुको पुनस्थापना गरी यस गाउँपालिका क्षेत्रलाई बालश्रम उल्मुलन क्षेत्र घोषणा गर्ने गरी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
- महिला वर्गको आर्थिक, सामाजिक तथा राजनैतिक क्षेत्रमा पहुँच पुऱ्याउन उनीहरुको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने नीति अवलम्बन गर्दै महिला सशक्तिकरणमा जोड दिई उनीहरुलाई प्रतिसपर्धी योग्य बनाइनेछ ।

- जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप, अनुभव र विज्ञतालाई ग्रामीण विकास कार्यमा पूँजीकृत गर्दै उनीहरूको सम्मानित मर्यादापूर्वक जिवन व्यतित गर्ने वातावरण मिलाउन गाउँपालिकास्तरीय जेष्ठ नागरिक समाज गठनका लागि पहल गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र पारदर्शी ढङ्गले सञ्चालन तथा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको नीतिलाई मूलप्रवाहीकरणमा ल्याइनेछ ।
- महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका गाउँवासी, आदिवासी, जनजाति, दलित तथा सीमान्तकृत समुदायको अधिकार, सेवा सुविधा, क्षमता विकास र समान अवसरका लागि विशेष प्राथमिकताका साथ योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- दलित, आदिवासी तथा जनजातिहरूको परम्परागत पेशालाई आधुनिकिकरण गरी जीवनयापनको आधार बनाउन लक्षित कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- सबै किसिमका सामाजिक बिभेद हटाउन विविध कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

(ग) पुर्वाधार विकास :-

(ग १) स्थानीय सडक, पुल तथा भोलुङ्गे पुल

- “विकासको मुख्य आधार : दिगो पुर्वाधार” भन्ने अभियान लाई अगाडी बढाउँदै पुर्वाधार निर्माणमा दिगोपना सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ग्रामिण सडकहरूको स्तरोन्नती गर्दा अनिवार्य रूपमा नाली निर्माण गर्नु पर्ने नीतिलाई कडाईका साथ कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको क्षेत्र देविटा आसपास भविष्यमा बस्ति विकास बढ्दै जाने संभावनालाई मध्यनजर गर्दै यस क्षेत्रको योजनाबद्ध विकासको लागि एकिकृत शहरी विकास योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- ग्रामिण सडकहरूको स्तर निर्धारण तथा मापदण्ड तयार गरि सबै सडकहरूको लगतकट्टा गर्न पहल गरिनेछ ।
- जिल्ला सदरमुकाम धुलिखेल देखि गाउँपालिका केन्द्रसम्म जोड्ने सडक कालोपत्रे गर्ने कार्य यसै आ.व देखि सुरु गरिने छ ।

- गाउँपालिका केन्द्र देखि वडा कार्यालय सम्म जोड्ने सडक व्यवस्थित गर्दै ट्याक खोल्न बाँकी सडकहरुलाई विशेष जोड दिईनेछ ।
- यस गाउँपालिका भित्रको मुख्य मुख्य खोलाहरुमा पक्की पुलको निर्माण गर्न विशेष जोड दिईनेछ ।
- गाउँपालिका चक्रपथ निर्माणको लागी विस्तृत कार्य योजना अगाडि बढाईने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सडकहरुलाई मापदण्ड अनुसारको स्तरउन्नतीको कार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- सडक सञ्जाल जोड्न बाँकी गाउँपालिकाको सबै टोलहरुमा सडक जोड्ने निति लिईने छ ।

(ग २) सिंचाई

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सिंचाई कुलोहरुको मर्मत संभार गरी बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ ।
- गाउँपालिकाका कृषि योग्य भूमीमा सिञ्चाइको लागि श्रोतको खोजी गर्दै नहर, कूलोवाट सिञ्चाई हुन नसक्ने स्थानमा लिफ्ट सिञ्चाइ, पलाष्टिक पोखरी जस्ता कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई क्रमिक रुपमा सिञ्चाई सुविधा पुऱ्याइनेछ ।
- सम्भावित नयाँ सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण गरी थप जग्गामा सिंचाई सुविधा पुऱ्याई कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्दै जाने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

(ग ३) भवन तथा शहरी विकास

- गाउँपालिका क्षेत्रमा नयाँ घर निर्माण गर्दा नक्सापास सहित भवन निर्माण संहिता मापदण्ड २०७२ लाई पूर्ण रुपमा पालना गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका ग्रामीण क्षेत्रलाई क्रमिक रुपमा विकासका पूर्वाधारहरु निर्माण गरी सहरीकरण गरिनेछ ।
- महाभारत गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेको सार्वजनिक जग्गाको अभिलेख तयार गरिनेछ, साथै अतिक्रमित सार्वजनिक जग्गा खाली गराईनेछ ।

- भवन निर्माणलाई व्यवस्थित गर्न गाउँपालिकाको भवन निर्माण संहिता बनाई लागु गरिने छ । साथै व्यवस्थित शहरीकरणलाई प्राथमिकता दिई सोही बमोजिम गुरु योजना निर्माण गरी अधि बढिने छ ।
- संघ सरकार सँग समन्वय गरि सुविधा सम्पन्न गाउँपालिकाको प्रशासकिय भवन निर्माण कार्य यसै वर्ष थालनी गरिनेछ । सबै बडा कार्यालयहरुको भवन निर्माण कार्य यसै वर्ष सम्पन्न गरिनेछ । भवन निर्माण कार्यविधि तथा नक्सापास गरी भवन बनाउने निति लिईने छ ।

(ग ४) उर्जा

- यसै आर्थिक बर्ष भित्र प्रत्येक घर धुरीमा केन्द्रिय विद्युत प्रसारणको लागी विशेष जोड दिईनेछ ।
- गाउँबासीलाई सौर्य उर्जा उत्पादनलाई प्रोत्सान गरी उज्यालो गाउँपालिका अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रका सार्वजनिक चोकहरुमा सौर्य वत्ति जडान गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- यस गाउँपालिका भित्र रहेका महत्वपुर्ण खोलाहरु कोखाजोर , बनखुखोला , चाउखोला जस्ता नदीहरुको बिस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गरि विद्युत उत्पादनको कार्यमा जोड दिईनेछ ।

(ग ५) सञ्चार

- नेपाल टेलिकम लगायत अन्य सेवा प्रदायकसँगको सहकार्यमा ग्रामीण क्षेत्रका सबै स्थानमा गुणस्तरीय मोबाइल फोन तथा इन्टरनेट सेवाको सुनिश्चिताको लागी पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका सबै वडाहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउन वडा कार्यालयहरुमा आवश्यक जनशक्ति तथा संचार पुर्वाधार व्यवस्थापनमा जोड दिईने छ ।

(घ) वातावरण तथा विपद ब्यवस्थापन :-

(घ १) वन तथा भू - संरक्षण

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सबै सामुदायिक वनको संरक्षण गर्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई क्रियाशिल बनाइनेछ ।
- गाउँ क्षेत्रका सामुदायिक तथा सरकारी वनको संरक्षण गर्दै वृक्षारोपण कार्य अगाडि बढाइनेछ भने आवश्यकता अनुसार जडिबुटी विकास कार्यक्रम तथा भूसंरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- भिरालो भुवनोटका कारण हुनसक्ने बाढि पहिरो, भुक्षय जस्ता प्रकृतिक प्रकोपको जोखिम लाई न्युन गर्न दिगो भु-संरक्षण नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- डढेलो लगायत वन विनास प्रति नागरिकलाई सचेत गराई वन संरक्षणमा सबैलाई सहभागिता गराइनेछ ।
- सामुदायिक वन व्यवस्थापन नीतिलाई सहयोग पुग्ने खालका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरी सामुदायिक वन उपभोक्त समूहहरुको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु ल्याइनेछ ।
- पहिरो गएको स्थान तथा पहिरोको जोखिम रहेको स्थानमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरी क्षति न्यूनिकरण गर्ने उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।

(घ २) जलाधार संरक्षण

- वृक्षारोपण र तारवार गरी गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका जलाधार संरक्षण गर्ने तथा पानी भकारी (प्लाष्टिक पोखरी) निर्माणका लागि आवश्यक योजना संचालन गरिनेछ ।

(घ ३) वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन

- “सफा र सुन्दर महाभारत : स्वच्छ र हरियाली” भन्ने नारासहित वातावरण संरक्षणका विविध कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तनको असर तथा विविध कारणले पानीका मुहानहरु सुक्दै जाने स्थिति देखिएको सन्दर्भमा परम्परागत कुवा, धारा पंधेरा जस्ता पानीको श्रोतहरुको विशेष संरक्षण गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तन अनुकूल क्षमता बढाउन विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- महाभारत गाउँपालिकाका हरेक योजना तथा कार्यक्रमहरुमा वातावरण तथा पर्यावरण र जलवायुमैत्री पूर्वाधार विकासमा जोडिदिइनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट पर्ने असरहरुबाट बच्ने उपायका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ ।

(घ ४) फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन

- फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विविध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- साभेदार संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा प्लाष्टिकजन्य वस्तु वातावरणीय दृष्टिकोणमा हानिकारक हुन भन्ने कुराको चेतना अभिवृद्धि गराउदै यसको विकल्पको खोजी गरी प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।

(घ ५) विपद व्यवस्थापन

- विपद व्यवस्थापन लाई स्थानीय सरकारको मुख्य जिम्मेवारीको रूपमा लिई विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिने छ । कोषको रकम बृद्धि गरि प्रभावकारी काम गर्न विपत् क्षेत्रमा काम गर्ने गैह्रसरकारी संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- संभावित विपद जोखिम न्यूनिकरणका लागि गाउँपालिकाका सबै वडमा प्राकृतिक प्रकोप जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- विपत् पश्चात आइपर्ने जोखिमबाट बच्नका लागि पूर्व तयारी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायत अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँगको सहकार्यमा विपद व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट सडक निर्माण लगाएतका विकास निर्माण कार्य संचालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरी वातावरण मैत्री बनाईनेछ ।
- आकस्मिक रूपमा घटेका प्राकृतिक तथा मानव निर्मित प्रकोपबाट घटेका घटनाको सहयोगका लागि विपद व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गर्ने निति लिईने छ ।
- महाभारत गाउँपालिका भित्र रहेका बन जङ्गलको संरक्षणको लागि सामुदायिक बन उपभोक्ता मार्फत सचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

(ङ) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

(ङ १) सामान्य सेवा

- “स्थानीय सरकार : जनताको नजिकको सरकार” लाई यथार्थतामा रूपान्तरण गर्न गाउँपालिका बाट प्रदान गरिने सेवालार्ई छिटो, छरितो नागरिक मैत्री बनाईनेछ ।
- गाउँपालिकाको प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामुलक बनाउदै लगिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका कर्मचारीको कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन गर्ने परीपाटीको विकास गरी पूर्ण जिम्मेवारी बहन गर्ने कर्मचारीको उचित मूल्याङ्क गरी पुरस्कृत र नगर्ने कर्मचारीलाई कारवाही गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।

- गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरूका भवन निर्माण कार्य यथासक्य छिटो सम्पन्न गरिनेछ ।
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम तथा भ्रमणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- भ्रष्टाचार, अनियमिता तथा ढिलासुस्ती प्रति शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरी संविधान प्रदत्त सूचनाको हक सम्बन्धी कानूनको पूर्ण सम्मान र पालना गर्दै सार्वजनिक पहुँचको अवधारणामा प्रशासन सञ्चालन गरिनेछ ।

(ड ३) सूचना प्रविधि

- युवा पुस्तालाई सक्षम र सबल बनाउनका लागि सूचना र प्रविधिको माध्यमबाट लोकसेवा तयारी कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
- सूचना र प्रविधिको माध्यमबाट गाउँपालिकामा सेवाग्राहीको गुनासो सम्बोधन गरिने परिपार्टीको विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरूलाई सूचना मैत्री कार्यालयको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- महाभारत गाउँपालिका ICT स्थापनाको लागी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिको प्रत्येक बस्तिहरूमा बाह्रै महिना चलने टेलिफोन सेवाको लागी आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडा कार्यालयलाई सूचना सञ्चारको दृष्टिले थप प्रविधि मैत्री बनाउनका लागि पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा रहेका सबै सर्वजनिक सेवा प्रवाहलाई आम नागरिकमा सु सुचित बनाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको सबै वडाहरूमा टेलिफोन टावरको लागी पहल गरिनेछ ।

(ड ४) पञ्जिकरण

- व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली लाई कम्प्युटराईज्ड प्रणालीमा आवद्ध गरी बैज्ञानिक अभिलेख पद्धती संचालनमा ल्याइने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न बैङ्किङ प्रणालीमा आवद्ध गराउन जोड दिइनेछ ।

(ड ५) स्थानीय तथ्याङ्क संकलन र अभिलेख व्यवस्थापन

- गाउँपालिकाको समग्र सूचना संकलन गरी गाउँपालिकाको पाश्वचित्र बनाई अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
- विगत गाविस हुँदा बखतदेखिका अभिलेखहरूलाई कम्प्युटराईज गरी सुरक्षित राख्ने प्रयत्न गरिनेछ ।

(ड ६) सुशासन प्रवर्द्धन

- गाउँपालिकाका कार्यहरूलाई पारदर्शि बनाईने छ । डिजिटल नागरिक वडापत्र, गुनासो सुन्ने प्रभावकारी संयन्त्रको व्यवस्था गरी नागरीकलाई सुशासन को अनुभूति दिलाउने गरी कार्य संचालन गराईने छ ।
- गाउँपालिका द्वारा संचालित योजना तथा कार्यक्रममा ब्यापक जनसहभागिता परिचालन गरिने छ । योजना संचालनमा अनिवार्य रुपमा स्थानीयको लागत सहभागिता गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- प्रत्येक योजना तथा कार्यक्रममा उपभोक्ताहरूको छुट्टै अनुगमन समिति, प्रत्येक वडामा वडा समिति र गाउँपालिकामा गाउँपालिका उपध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित अनुगमन समिति गरी तीन तहको अनुगमन संयन्त्रवाट सबै योजना तथा कार्यक्रमहरूको अनुगमनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नागरिक वडापत्रका बारेमा सेवाग्राहीलाई सचेत गरिदै लगिनेछ ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी कानून बमोजिम सेवाग्राहीले मागेका विवरणहरू समयमै उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट संचालित योजना तथा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परिक्षणका कार्यहरू नियमित रुपमा गरिनेछ ।
- स्थानीयतहहरूबाट सम्पादन हुने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण जस्ता कार्यहरूबाट पारदर्शिता एवम् स्थानीय सुशासन कायम गरिनेछ । गुनासो सुन्ने र समाधान गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ । विकास कार्यहरूको व्यवस्थित अनुगमन नीति तथा प्रणाली स्थापना गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारी प्रशासन संयन्त्रलाई सबल, सक्षम, समावेशी, जवाफदेही, सदाचारी, पारदर्शी र वित्तीय जोखिम युक्त बनाइनेछ ।

- वडा कार्यालयलाई नागरिकहरुको पहिलो र नजिकको सरकारका रुपमा विकास गरिनेछ । वडा कार्यालयहरुलाई भौतिक सुविधा सम्पन्न गरिदै लगिनेछ र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाद्वारा प्रवाह हुने सेवा तथा राजश्व संकलनमा पारदर्शिता जवाफदेहिता र नागरिकमा सन्तुष्टि कायम गर्ने उद्देश्य राख्ने नीति लिईनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका सबै कार्यालयहरुमा आवश्यकता अनुसार कर्मचारीहरुको व्यवस्था गर्ने र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पूर्वाधार, ईन्टरनेट प्रणाली, सूचना प्रणालीको विकास गर्दै जनप्रतीनिधी तथा कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- वित्तिय व्यवस्थापनको जवाफदेहिता र क्षमतामा अभिवृद्धि गर्न लेखाङ्कन प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त र कम्प्युटराईज गरिनेछ ।
- कार्यक्रम तथा बजेटको आय व्यय विवरण सजिलै देखिने ठाउँमा टाँस गर्नुका साथै सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाबाट हुने सम्पूर्ण कारोवारहरु बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत सन्चालन गर्ने प्रकृया अधि बढाइनेछ ।
- सार्वजनिक खरिद प्रणालीलाई प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी र गुणस्तरिय बनाउदै लगिनेछ ।
- समिक्षा, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण जस्ता सुशासनलाई प्रवर्धन हुने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरीनेछ ।
- भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप प्रति शुन्य सहनसिलताको अवधारणा मार्फत सुशासनमा टेवा पुऱ्याईनेछ।बेुरुजुलाई नियन्त्रण गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।

(ङ ७) अनुसन्धान, विकास र विविध

- गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि सामाजिक संघ संस्थाहरुसंगको सहकार्यलाई जोड दिइनेछ । गाउँपालिकामा कार्यक्रम स्वीकृत गराएका संघ संस्थाहरुसंग आवश्यक सहकार्य र साभेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ भने, गाउँपालिकामा समन्वय नगरी यसक्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रोक लगाइनेछ ।

- गाउँको आन्तरिक आय अभिवृद्धि गर्न आन्तरिक आय सुदृढीकरण कार्य योजना अनुरूप करको दायरालाई बढाउँदै सहभागितामूलक करनीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालनको मूल आधार स्थानीय आय भएकाले गाउँबासी, उद्योग वाणिज्य संघ, स्थानीय विद्यालय सहकार्य गरी कर सचेतना तथा अभिवृद्धि कार्यक्रम मार्फत कर अभियानलाई अघि बढाइनेछ ।

अन्त्यमा उपस्थित सभाका सदस्यहरु, यस सभामा आतिथ्यता ग्रहण गरी गाउँपालिकाको निति, कार्यक्रम तथा बजेट सम्बन्धमा महत्वपूर्ण सुझाव एवम् मार्गदर्शन प्रदान गर्नु हुने उपाध्यक्षज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरु, कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरु , राजनितिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरु , बुद्धिजीवीहरु तथा सम्पूर्ण गाउँपालिकाका बासिन्दाहरु प्रति हार्दिक आभार तथा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । कार्यक्रममा सहभागी भई हामीलाई हौसला प्रदान गर्नु भएकोमा महाभारत गाउँपालिका बासी प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै गाउँपालिकाको दिगो विकासको हरेक अभियानमा निरन्तर साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

धन्यवाद ।
मिति: २०७७/३/०९

कान्छालाल जिम्वा
अध्यक्ष
महाभारत गाउँपालिका